

Asia: VN/17361/2021

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi valtionavustuksesta eräisiin julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon covid-19-kustannuksiin

Lausunnonantajan lausunto - Asetusta koskevat kysymykset

1. Onko avustuksen määräytymistä ja laskentatapaa koskevat lähtökohdat mielestänne perusteltuja ja tarkoituksenmukaisia? (Erityisesti: avustuksen määräytyminen laskennallisesti toiminnan volyymin kuvaavien tietojen perusteella, yksikkökorvauksen tason määrittämistä koskevat periaatteet, mahdollisuus harkinnanvaraiseen lisäavustukseen)

On tarkoituksenmukaista, että avustukset määräytyisivät pitkälti toiminnan volyymin yksikkökohtaisin perustein, mitä harkinnanvarainen lisäavustus ja korvaus erityiskustannuksista täydentäisivät kuntakohtaisten todellisten kustannusten kattamisen varmistamiseksi. Yksikkökohtaisen avustuksen sisältöön tulisi siksi ottaa huomioon välittömien kustannusten lisäksi koronasta aiheutuneita välillisiä kustannuksia.

- Yksikkökohtaisten korvauskriteerien määrittämisessä tulisi ottaa huomioon perusterveydenhuollon merkittävä kuormittuneisuus tartunnan jäljitys- ja rokotustehtävissä, mitkä eivät samassa mittakaavassa ole kuormittaneet erikoissairaanhoidoa. Asetusluonnostekstin 4 §:ssä mainitaan toimintokohtaisen avustuksen toiminnot, joita ovat testaus, tartuntojen jäljittäminen, rokottaminen ja sairaalahoito. Näihin kohdistettavan toimintojen määrärahan keskinäistä jakoperustetta laadittaessa tulisi ottaa huomioon se, että kuntien toiminnassa eli perusterveydenhuollossa covid-potilaiden hoito ei ole aiheuttanut paljoakaan sairaalahoitokustannuksia. Toiminnan painopiste on ollut pitkälti laajamuotoisessa tartuntojen estämisessä ja pysäyttämisessä. Varsinaisten testikustannusten lisäksi näytteenottoon ja oireiden selvittelyyn liittyvän pandemiapoliklinikkaan sekä puhelinpalveluihin on tarvittu pitkäaikaisesti tuntuva määrä lisäresursseja. Myös jäljityksen tarvitut voimavarat tulisi korvata kokonaisuudessaan.

- Yksikkökustannusten lisäksi tulisi ottaa huomioon merkittävä organisointityö ja kuormitus perusterveydenhuoltoon ja sosiaalipalveluihin erityisesti niissä kunnissa, missä karanteeniin ja eristykseen asetettujen henkilöiden määrä on ollut suuri.

- Kuntakohtaiseen avustusten hakuun olisi hyvä luoda kriteerit harkinnanvaraisten avustusten hakemiseen, jotta haku ei tuottaisi kovin suurta työmäärää. Vastaavasti haun ohjeistuksen kokonaisuudessaan olisi hyvä olla niin selkeä, että esimerkiksi testauskuluja ei haeta sekä testien määrän että esimerkiksi erityiskustannusten osuudessa, kuten asetusluonnokseen on kirjattu 12 §.

- Joitakin koronasta aiheutuneita kustannuksia voi olla haasteellista kohdentaa jälkikäteen asetusluonnoksen mukaisiin toimintoihin. Tämän vuoksi tulisi esimerkiksi harkinnanvaraisessa osuudessa voida tarkastella sosiaali- ja terveyspalveluille aiheutuneita lisäkuluja kokonaisuudessaan.

2. Onko avustuksen saajatahoa koskeva sääntely (3 §) toimivaa? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Kyllä

Kommentit

-

3. Onko testaukseen myönnettävää avustusta koskeva sääntely (5 § ja 9 §) toimivaa? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Ei

Kommentit

-

Mitä tekijöitä valtionapuviranomaisen tulisi mielestänne erityisesti huomioida testauksen yksikkökorvausta määrittäessään?

Jos yksikkökorvauksia toteutetaan asetusluonnoksen mukaisesti lähinnä testien hinnoista, tulisi lisäksi ottaa korvauksen piiriin näytteenotosta syntyneet henkilöstökulut ja erityisjärjestelyt toiminnan organisoimiseksi.

Testauksessa korvattavaksi tulisi voida kohdentaa myös testausta edeltävä potilaiden voinnin selvittely esim. pandemiapoliklinikalla sekä pandemiapuhelimessa toteutettu neuvontatyö.

Avustuksen hakulomakkeella tms. tulisi selkeästi käydä ilmi se, hakeeko kunta testausmäärien lisäksi 12 §:n mukaista korvausta erityisistä kustannuksista, mitä aiheutuu henkilöistä, joilla ei ole Suomessa kotikuntaa. Tässä yhteydessä olisi tarpeen selkeyttää se, kirjataanko kaikki testauskulut yhteen paikkaan toimintokohtaisiin avustuksiin vai sisällytetäänkö avustushakemukseen 12 §:n mukaisiin erityiskustannuksiin myös testaukset ja niiden erityisjärjestelyt. Raumalla esimerkiksi telakan casen covid-tartuntojen näytteenottojärjestelyt, testaus, kokonaistilanteen selvitys, poikkeuksellinen jäljitystehtävä, tulkki- ja käännöspalvelut, tartuntatautipäätösten saattaminen asianosaisille ja tilanteen hoitaminen edellyttivät erityisjärjestelyjä.

4. Onko jäljittämiseen myönnettävää avustusta koskeva sääntely (6 § ja 9 §) onnistunut? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Ei

Kommentit

Jäljittämiseen myönnettävän avustuksen säätelyä voi pitää onnistuneena, mutta se kaipaavaa tarkennusta. Jäljittämisen kustannuksiin tulisi sisällyttää sairastuneiden voinnin tarkkailu ei ns. avohoito, mitä ei muulla tavoin esitetä korvattavaksi. Muistioloannoksen sivulla 9 jäljittämistä koskevan kappaleen loppuosa ei avaudu riittävästi. On totta, että jäljittämistehtävissä suuri osa henkilöstöstä on organisaation omaa henkilöstöä. Kaikki lakisääteiset palvelut on kuitenkin ollut

määrä toteuttaa ja täten jäljitykseen siirrettyjen henkilöiden tilalle on palkattu korvaavaa henkilöstöä.

Mitä tekijöitä valtionapuviranomaisen tulisi mielestänne erityisesti huomioida jäljittämisen yksikkökorvausta määrittäessään?

Jäljittämiseen tulisi voida kohdentaa varsinainen jäljitystyö, mikä useasti on teetetty lisä- ja ylityönä sekä mahdolliset laitehankinnat. Useimmiten henkilöille on myös palkattu sijainen normaalitehtävien hoitamista varten. Jäljittämiseen tulisi voida kohdentaa henkilöstön välttämättömän varallaolon korvaukset sekä jäljityksen edellyttämä organisointi- ja viestintätyö.

5. Onko rokottamiseen myönnettävää avustusta koskeva sääntely (7 § ja 9 §) toimivaa? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Ei

Kommentit

-

Mitä tekijöitä valtionapuviranomaisen tulisi mielestänne erityisesti huomioida rokottamisen yksikkökorvausta määrittäessään?

Rokotusten yksikköhinnan määrittelyssä olisi tarpeen ottaa mukaan rokotusten organisointikulut ja tähän tarvittu lisähenkilöstö. Rokotusten organisointi on ollut erityisen haastavaa jatkuvasti muuttuneessa tilanteessa. Myös mahdolliset tila- ja viestintäkulut sekä tietotekniikkakulut olisi tarpeen sisällyttää korvausten piiriin.

6. Onko hoidon kustannuksiin myönnettävää avustusta koskeva sääntely (8 § ja 9 §) toimivaa? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Ei

Kommentit

-

Mitä tekijöitä valtionapuviranomaisen tulisi mielestänne erityisesti huomioida covid-19-taudin hoidon yksikkökorvausta määrittäessään?

Koronan hoitoon liittyvistä korvauksista: Hoidoksi määritellään asetusluonnoksen muistiossa perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon, erikoissairaanhoidon sairaalahoidon ja tehohoidon hoitopäivien kustannukset. Hoidon ulkopuolelle jäisi avohoidossa ja kotisairaalaissa toteutettu hoito. Perusterveydenhuollon näkökulmasta katsottuna avohoidon ja kotisairaalan hoidon pääsääntöisesti henkilöstökustannukset tulisi korvata osana jäljityskorvauksia, koska sairastuneisiin ollaan jäljityksestä käsin yhteydessä ja heidän vointiaan seurataan.

Hoitoa on toteutettu myös tehostetun palveluasumisen yksiköissä, missä sairastaneiden määrä tulisi ottaa huomioon hoitopäiviä laskettaessa.

Hoidon korvauksissa tulisi ottaa huomioon myös sairaalahoidon edellytysten turvaaminen. Tähän voitaisiin sisällyttää oman henkilöstön työpanos mm. yksityisissä hoivaorganisaatioissa näiden toteuttaessa koronapotilaiden hoitoa. Hoidon lisäedellytyksiä ovat olleet myös lisähenkilöstön tarve tilanteissa, kun omaa henkilöstöä on jouduttu laajalti asettamaan karanteeniin. Puhtauspalveluiden kustannukset sisältynevät normaalisti hoitopäivän hintoihin, mutta tehostettu siivous ja hygieniavaatimusten täyttäminen tulisi ottaa hoidon korvauksissa huomioon hoitoedellytysten varmistamisessa.

Yksikkökohtaisiin korvausiin on tämän lausunnon aiemmissa kohdissa ehdotettu määriteltävän lisää sisältöjä, jotta koronasta aiheutuvat kulut tulisivat kokonaisuudessaan korvatuiksi.

Tässä avustushaussa ei ole suunniteltu korvattavan koronasta aiheutunutta hoito- ja palveluvelkaa (9 § koskeva muistioteksti). Näihin on suunnitteilla oma korvauskäytäntö. Mahdollisen hoito- ja palveluvelan korvausten lisäksi olisi erityisen tärkeää korvata muulla menettelyllä korona-aikana kasvanut sosiaalipalvelujen tarve erityisesti lastensuojelussa sekä päihde- ja mielenterveyspalveluissa. Näistä toiminnoista on jouduttu ottamaan henkilöstöä myös koronatilanteiden hoitamiseen. Koronarajoitukset ovat vaikeuttaneet ennestään vaikeissa elämäntilanteissa olevien asemaa ja itsenäistä selviytymistä. Korona-aika on tuonut lastensuojeluun vaativia ja kalliita sijoituksia sekä lisännyt päihde- ja mielenterveyspalvelujen tarvetta eri ikäryhmissä. Myös ikääntyneiden palveluissa on nähtävissä palvelutarpeiden kasvua. Lisäkustannukset tulevat jatkumaan myös vuodelle 2022.

7. Onko harkinnanvaraista osaa koskeva sääntely (11 §) toimivaa? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Kyllä

Kommentit

Harkinnanvaraisen lisän hakuun on ehdotuksia tämän lausuntotekstin alussa.

Lisäys lausuntoon: Asetusluonnoksen 10 §:ssä ja sen muistiotekstissä käsitellään muita välittömiä kustannuksia, mikä on tärkeä korvauskohde. Suojavälineiden lisäksi korvauksen piiriin tulisi saada kasvaneet pesulakulut ostopalveluina kaikista koronatoimiin osallistuneista toiminnoista, ei vain sairaalahoidosta sekä puhtauspalveluiden lisä- ja ylityökulut muine henkilöstöjärjestelyineen, jos viime mainitut eivät tule korvatuksi hoitokustannuksina.

Kunnat ostavat vanhuspalveluiden ympärivuorokautisesta palvelusta noin puolet, jopa enemmän. Yksityisten palvelujen tuottajien suojainkorvaukset tulisi sisällyttää kuntien korvauksiin.

8. Onko avustushaun aikataulua koskeva sääntely (13 §:ssä) toimivaa? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Ei

Kommentit

Myös jälkimmäinen valtionavustuksen hakuun tarvittava suoritekertymä tulisi arvioida kohtuullisin laskennallisin perustein, jotta korvaukset saataisiin kokonaisuudessaan vuoden 2021 tilinpäätökseen.

9. Mitä muuta haluaisitte lausua asetusluonnoksesta?

Asetuksen saanti eräisiin julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon covid-19-kustannuksiin on tärkeää. Tässä lausunnossa on esitetty perusteluja melko kattavaan korvaukseen sekä yksityiseltä ostettujen palvelujen suojainkorvaukseen.

Myös jälkimmäisen avustuserän haku tulisi tiettyyn aikaan mennessä kertyneiden tietojen perusteella voida ajoittaa niin, että korvaukset saataisiin vuoden 2021 tilinpäätökseen. Näin sosiaali- ja terveydenhuollon kuntakohtaisissa menoissa ei olisi koronasta johtuvia vääristymiä, mikä osaltaan helpottaisi hyvinvointialueiden tulevien talousarvioiden valmistelua.

Covid-19-testaus

1. Mikä on yhden PCR-testin kustannus, kun ottaa huomioon näytteen oton, näytteen kuljettamisen sekä sen analysoinnin kustannukset?

70-99e

2. Mikäli arvioitte alueenne keskimääräisien kustannuksien olennaisesti poikkeavan STM:n keskimääräisestä covid-19 testauksen arviosta (80-90 euroa/testi), mitkä erityispiirteet vaikuttavat arvionne mukaan tähän?

-

Mikä on alueenne lisäkustannusten prosentuaalinen osuus covid-19 testauksen kokonaiskustannuksesta?

> 81 %

4. Pystyttekö toimittamaan valtionavustushakemuksen yhteydessä luotettavan tiedon hakijan kustannusvastuulle jääneiden covid-19-testien määrästä vuodelta 2021?

- kyllä. Tarkoittaako tämä kunnan kaikkia testejä vai 12 §:n mukaisia testejä?

Covid-19-tartuntojen jäljittäminen

5. Kuinka paljon yhden todetun tautitapauksen aiheuttamat jäljityskustannukset ovat alueellanne olleet (kokonaisaika, sis. odotusajat/tartunta) vuoden 2021 osalta?

300 – 599 (16-24h)

6. Mikäli arvioitte alueenne keskimääräisien kustannuksien poikkeavan olennaisesti STM:n keskimääräisestä jäljittämisen arviosta (310-320 euroa/tartunta) mitkä erityispiirteet vaikuttavat arvionne mukaan tähän?

- suuret ja monipolviset tartuntaryppäät, joissa on tarvittu eri ammattiryhmien osaamista ja mm. sosiaalipalvelujen ja huollon organisointia eristys- ja karanteenikohteeseen. Keskeisimmät tulisivat korvatuksi 12 §:n mukaan. Myös suuri karanteeniin asetettujen määrä vaikuttaa oleellisesti jäljityskustannuksiin.

Rauman kaupunki keskisuurena (lähes 40 000 as sekä vierastyöntekijöitä n 1 500) kaupunkina on hoitanut väestömääräänsä nähden melko paljon koronatapauksia ja erittäin vaativia, osin monikielisesti toteutettuja jäljitystehtäviä. Sosiaali- ja terveystoimiala on kirjanpitoonsa merkinnyt koronasta aiheutuneet kustannukset, mitä on elokuun alkuun mennessä kertynyt 2,225 milj. euroa. Tässä ei ole mukana hoito- ja palveluvelkaan liittyviä kuluja.

Mikä on alueenne lisäkustannusten prosentuaalinen osuus jäljityksen kokonaiskustannuksesta?

> 81 %

Rokottaminen covid-19-tautia vastaan

8. Kuinka paljon yhden rokotustapahtuman tuottaminen on alueellanne maksanut kaikki kulut mukaan luettuina? (Ajanvaraus, materiaalit, pistos)

11 – 15

9. Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen, että vähemmän kuin kuusi tai enemmän kuin kuusitoista euroa, mitkä erityispiirteet vaikuttavat arvionne mukaan tähän?

-

Mikä on alueenne lisäkustannusten prosentuaalinen osuus covid-19 rokottamisen kokonaiskustannuksesta?

> 81 %

11. Pystytkö toimittamaan valtionavustushakemuksen yhteydessä luotettavan tiedon yksityisille toimijoille luovutetuista rokoteannoksista, joiden kustannukset eivät ole jääneet hakijan vastuulle?

-

Covid-19-taudin sairaalahoito

Mikä on alueenne lisäkustannusten prosentuaalinen osuus covid-19 potilaan hoidon kokonaiskustannuksesta?

21-40 %

13. Pystytkö toimittamaan valtionavustushakemuksen yhteydessä luotettavan tiedon perusterveydenhuollon vuodeosastolla covid-19-diagnoosilla hoidettujen potilaiden määrästä?

Sairaalahoitoa ollut muuhun tartuntatyöhön nähden vähän, kuten lausunnossa aiemmin ilmenee. Lisäkustannukset ovat laskettavissa.

Lehtosola Anne

Rauman kaupunki - Kaupunginhallitus hyväksyi ehdotuksen lisäyksellä ja päätti todeta lisäksi, että mikäli yksityisten palvelutuottajien suojavälineiden korvausta ei huomioida tässä lausunnossa, arviointi pitää tehdä uudelleen.